

József Attila A SZEGEDI EGYETEMEN

Közeledik

forradalmi költőnk, József Attila tragikus halálának negyedszázados évfordulója. December 3-án lesz huszonöt éve, hogy a szárszói tehervonat mozdonya keltette harminckét éves életét...

A jubileumra-készülésben jelentős szerep vár a szegedi egyetemre, hiszen József Attila neve, életműve eltiphe-tetlen szálakkal fonódik egyetemünkhöz. Életének nagy fordulópontja lett az emlé-keztetés »Horger-ügy«, az a korra és az ellenséges kör-nyezetre olyannyira jellemő eset, amikor a »Tiszta szív-vel« című verse miatt »az egyetem fura ura«, Horger Antal eltanácsolta őt a taná-ri pályától. Am úgy lett, amint erre halála évében em-lékező jöveddőlte:

En egész népemet fogom
nem középiskolás fokon
tá-
tani!

(Születésnapomra)

1924 őszén

iratkozott be a költő mesterének, Juhász Gyulának és makói pártfogójának, Es-peris Jánosnak tanácsára — a szegedi egyetemre. Miért éppen Szegedre jött? A szom-szédos Makón végezte közép-iskoláit, s bár az érettségit 1923 decemberében a fővá-roshoz tette le, utána mégis visszajött, hogy Juhász Gyu-la, az apaként szeretett Esper-sit és a kedves makói lányok közelében maradjon, az 1922 óta megismert szegedi barátok — Hont Ferenc, Kor-mányos István és a többiek — társaságában vitázzék, ta-nuljon, az itteni lapok ha-sábjain nyilvánosságához ju-son.

A költő szeptember 19-én »iktattatott« a bölcsészeti kar hallgatói közé, amint ezt a maig fennmaradt indexe és anyakönyvi lapja tanúsítja. Nénje, József Jolán írja öcs-éről írott életrajzában, hogy a beiratkozásra gyámjától kapott pénz elajándékozta pesti költőbarátjának, a pilla-natnyilag még nála is so-ru-ltabb helyzetben levő Pin-ter Ferencnek. Makói barátai adták össze újból a költsé-geket.

Az egyetem mintegy ezer hallgatójának zöme orvos és jogász volt akkoriban; a böl-csészahallgatók létszáma — bár az előző évekhez képest némiképp nőtt — még min-dig föltűnően kevés, csupán 50 volt! A bölcsészeti kar akkor még a mai központi egyetem első emeletén — a jelenlegi orvosegyetem hiva-talok és a könyvtár helyisé-geiben — kapott elhelyezést. Ott, ahol most emléktábla hirdeti az egyetem legna-gyobb diákjának a világiro-dalomba futott nevét.

Sokoldalú érdeklődését, me-rész földadat-vállalását bizvást állíthatjuk példaképül utódai, a szegedi egyetem mai diák-jai elé.

Már az első

félévben hallga-tott filozófiai előadásokat. Nővérenek büszkén írta egy levelében: »Az egyetlen első-éves vagyok, akit Bartók professzor felvett filozófiai szemináriumába!« Magyar irodalomtörténetből Dézsi La-jos óráit hallgatta. »Nagyon szeret a magyar tanár« — di-csekszik már október 10-én Jolának, s még 1937 tava-szán is önértzetesen írja Cur-riculum vitae-jében, önéle-trajzában: »Nagyon büszkévé tett, hogy Dézsi Lajos pro-fesszorom önálló kutatásra érdemesnek nyilvánított.« Déz-si hagyatékában, melyet az Egyetemi Könyvtár kézirat-tára őriz, fennmaradt a pro-fesszornak egy jegyzete, amely József Attila igazát bizonyít-ja. Pár szavas jellemzésében az érdemes filológus valóban elismerően nyilatkozik tanít-ványáról, akiről nem is sejti még, hogy költőseni.

Nyelvi érdeklődése szinte mértéktelen volt a nagyrahi-vatottsága tudatában tanuló 19 éves filozópternek. Mé-szőly Gedeon finnugor elő-adásain kívül Schneider Fe-

renc lektor német, Mály Fe-renc lektor olasz, Szakáll Zsigmond lektor angol óráit is hallgatta. A magyar mel-lett másik szaktárgya a fran-cia nyelv és irodalom volt, s minthogy ebből sem tudott semmit annak előtte, válasz-tásához bátorság és nagy ambíció kellett. A francia előadó Tóth Béla középisko-lai tanár volt, az ő előadá-sait hallgatta heti öt órá-ban.

Fölöttébb

jellemző, hogy József Attila néprajzi, folklór-előadást is hallgatott a külfönc, idős pro-fesszortól, Herrmann Antal-tól, aki ebben a félévben »A cigányok költészete, nyelve, zenéje« és »Kincs a néphit-ben« címmel adott elő. A mohó elsőéves indexé-be fölvette még Kogutowicz Károly »Földrajzi gyakorla-tok a bölcsészeti karhoz tar-tozó hallgatók részére« cí-mű előadását, nem tudni, mi céllal, de roppant tudásvá-gyára jellemzően. Később tö-rölte, nyilván nem győzte erre a heti négy óras igény-bevételt. A »Lázadó Krisz-tus« című verse miatt 1924 tavaszán lefolyt és országos port vert pöre miatt értjük meg, miért vette föl a »Sajtó-büntetőjog« című előadást heti három órában!

A második félévben is ki-tart a sok nyelv mellett, sőt — megintcsak nagyon jel-lemzően — fölveszi még Vinczi Károly román nyelvi előadását is, Schmidt Hen-rik »Bevezetés az indoger-mán összehasonlító nyelvtu-dományba« és Kogutowicz Károly »Magyarország föld-raja« című kollégiumát.

Még meglepőbb, hogy ér-deklődési köre olyan mo-dern, s az irodalomtól, költ-észettől távolosó problé-mákra is kiterjedt, mint napjaink egyik legtöbbet emlegetett kérdése: az atom. Kiss Árpád professzornak »Az atomok és molekulák szerkezetéről« címmel meg-hirdetett, heti két óras elő-adását is fölvette ez a külö-nös bölcsészahallgató! Hall-gatta Ortvay Rudolfnak »Az anyag korpuszkuláris elmé-lete« című háromórás kollé-giumát is! Érdeklí ezek mel-lett Hornyánszky Gyulának »A hellenizmus története« című órája (heti 5 órában), s változatlanul hallgatta a néprajzot is Herrmann An-taltól, a néprajzi bevezetőt és a cigányok néprajzát.

Ime, József Attila, a ta-nárnak készülő bölcsészahall-gató, mennyire tágra értel-mezte az elsajátítandó tuda-mányok »egyetemét«, milyen széles körű érdeklődéssel lá-tott a tanuláshoz. Egyete-münk minden karán — a természettudományin épp-úgy, mint a jogin — szívesen és hihetetlen tudnivágyással — tanult!

Egy érdekes

és ritka nyomtat-ványt őrzök limbusomban: a Magyar Demokratikus Ifjú-sági Szövetség politikai és kulturális hetilapjának, a Szegeden megjelent Utunk-nak »a béke első napján«, 1945. május 9-én megjelent számát. Az első számú újságon olvasható a szegedi egyetem akkori ifjúságának két nap-pal előbb, május 7-én kelt nyolc pontból álló kiáltvá-nya. Az első pontban az egyetem nevének megváltoz-tatását követeltük: »Az egyetem ezentúl az elmúlt rendszerben egyetemünkről igazságtalanul kiebúrdalt nagy magyar költő, József Attila nevét viselje«.

A költő halála után még csak nyolc évvel voltunk. József Attila nagyságát még csak kevesen ismerték, is-merhették föl addig. Azóta teljesültek be próféciái: »Nagy életem még nő, ha meghalok!« »S élete — ha van élte még egy — a pro-letár utókoré!« Mióta a szoc-ialista irodalomtudomány és a művelődési forradalom nemcsak országosan, hanem világszerte is ismertté tette Petőfi és Ady utódának, a forradalmi költőiről harmadik klasszikusának ne-vét, életművét, s elismertté nagyságát, több alkalom-mal, s egyre tekintélyesebb fórumokon ismétlődött meg a tizenhét évvel ezelőtt el-ső ízben elhangzott követel-és. József Attila, akinek számára Szeged — Juhász Gyula indításán kívül — két nagy egyetemet jelentett: a tudományokét és a munkás-mozgalomét — mert hiszen az újabb kutatások során kimutattuk, hogy munkás-mozgalmi tevékenységének kezdetéről hiteles adataink éppen e városból vannak — mindenképpen megér-demli, hogy Szeged egyete-me homlokzatára írja ne-vét. Az idei évforduló kü-lönösen alkalmas, hogy va-lóba váljék a régi javaslat.

Péter László

ARANYBÁNYA az átokházi homokban

Serényen folyik a minden-napi életért, a kenyérért a harc. Csepelnek a gépek, s az emberek nagy izgalommal figyelik, mit fizet az idén a rozs. Nem messze a gép-től pedig az asszonyok sze-dik és válogatják ügyes kéz-zel az őszibarackot. A rozs nagyon gyöngylen termett, az őszibarack viszont annál szebb. S kincseket ér ez a gyümölcs. Mióta teremnek az elsőnek telepített ősziba-rackosok, tudják már az átokházi homokon gazdálko-dó emberek is, hogy arany-bányára találtak.

Itt a soványan termő rozs, amott a gyümölcscsal dúsan megrakott barackfák. Két véglet: a múlt és a kibonta-kozó jövő.

Az ország egyik legszára-zabb területén fekszik Ru-za község. Nem hiába ne-vezték ezt a vidéket Átok-háznak. Évtizedeken át sújtotta,

sanyargatta az aszály

a gazdálkodókat, kisült a földből a gabona, s az ember, aki hiába figyelte az eget, mit tehetett mást: át-kozdott.

Pedig van értéke ennek a homoknak, csak eddig ki-használatlan volt. Szőlő és gyümölcs kiválóan terem itt.

Csak éppen eszébe nem ju-tott nagyon sokáig senki-nek, hogy telepítsen.

Most már kezdik elfeledni a ruzsaiak, miért kapta ez a föld az »Átokháza« nevet. S akik először úgy idegen-kedtek a telepítéstől, már azok is megdöntökték a dol-got. Az eredmények minden szép szónál ékebben be-szélnek. Persze, azért még most is vannak viták. Sok vezető attól tart, hogy csak adósságot szed a nyakába a telepítés.

Államunk hatalmas ősz-szegekkel támogatja a szőlő-s és gyümölcstelepetést. Van erre ruzsai példa is. A Nap-sugár Tsz több mint hét-százezer forint állami támo-gatást kapott — csupán szőlő- és gyümölcstelepetésre. S ezt az összeget

nem kell visszafizetni.

A ruzsai szövetkezeti gaz-daságok szépen kivették már részüket a telepítésből. Száz éven alatt nem telepítettek ősszázon annyi szőlőt és gyümölcsfát erre, mint az utóbbi két esztendő alatt.

S kezdenek már rájönni arra is, hogy hamarabb ter-mőre fordul a gyümölcsös, ha öntözik. S ha locsolják, embermagasságúra nő a ku-korica és a silány homokon,

Napokig hiába kerestem otthon — vagy a gyárban, vagy a városban volt. Nyug-díjas, aki ráér a mások ügyei után járni, ráér dolgozni. Nitsinger Gyuláról van szó, akit Újszegeden ta-lán már senkinek sem kell bemutatni, és Szegeden sem éppen ismeretlen a neve. Pedig hát a kender-, len-szővőgyár volt anyag- és áruforgalmi osztályvezetőjé nem lenne kötelessége any-nyi embernek ismerni.

Csakhogy munkásélete népszerűvé tette, anélkül, hogy ő maga akarta volna.

Szerény, szép életélv

— Nagyon csendben dolgozni, ez egyik életelvem — mondja. S min-dig is ezt tartotta szem előtt.

Visszaemlékezni sem igen akar. Arra még talán igen, hogy 1929 óta dolgozik a szakmában, s 1948-tól abban a gyárban, melyből most nyugdíjba ment. Beszél a háború utáni nehéz évekről is, de azután mintha el-vágták volna szavát.

Kérdezni kell.

— Valóban elő-előfordult néhány olyan eset, melyre szívesen emlékszem. Arra például, amikor a kopszoló-ban fürdőt építettünk, s

majdnem fegyelmet kaptam érte. Hasonló fenyegetett a gyári utak felépítése miatt is. A fegyelmikből nem lett semmi, mert szabálytalansá-got nem követtem el. De a fürdőt, meg az utat azóta is használjuk. Dönteni és kezdeményezni kell, akkor minden sikerül.

— Örülök annak is, hogy innen Szegedről indult el a felesleges anyagok eladásá-nak ötlete. Több kiállítást rendeztünk belőlük, hogy visszaadjuk a népgazdasá-gnak, amire másutt még szük-ség lehet. Azóta már nem kell rendezni ilyen kiállítá-sokat, mert a műszaki bizo-mányi vállalat elvégzi ezt a munkát.

Elhallgat.

Közösen nekilátni!

— És a »Ni-tsinger utca«? — Ezt ne tessék kér-dezni. Fontos az, hogy meg-van. Sok ilyen mindennapos apróságról tudnék beszélni, de annak nem volna se vé-ge, se hossza. Építettünk járdát a Lövölde és az Akác-fa utcákban is. S azután a termelőszövetkezetek segíté-se, az újszegedi üzletek áru-ellátásának rendezése... Sok minden volt, de ezek érdeme nem engem illet.

— Tudja — s felélénkül, amikor magyarázni kezd —, a kezdeményező nem min-dig képes egymaga elvégez-ni a munkát: közösen kell nekilátni, hogy sikerüljön. Ha az öregek és fiatalok összefognak, akkor nincs le-küzdhetetlen akadály.

Gondolom, nagyon hiá-nyozhat az üzemb.

— Lehet. Igaz, egy-két dolgot előre elvégeztem, mi-előtt nyugdíjba mentem vo-lna, s azóta is fel-felkeres-

nek munkatársaim tanácsért. De azért az öreg ne higgye azt, hogy megáll a verki, ha ő félremegy. S' előre megmondtam mindenkinek, hogy kéretlenül nem állítok majd be, nem zavarom őket. De ha hívnak, nagyon szíve-sen segítek.

A tétlenség nem pihenés

— Nem tétlenke-dem a nyugdíjban sem. Szerencsére még tavaly rámbízták az újszegedi párt-szervezetet, s a pártmunka szép elfoglaltságot ad. Az-után van dolgom a labda-rúgó szövetségben is. Olyan megbízatások ezek — neveti el magát —, amikért nem vádolhat meg senki, hogy fizetségért csinálom.

— Szeretem az életet, a fiatalokat, az embereket, és ahol csak tudok, igyekszem segíteni. Ennyi az egész. Társadalmi munkát mih-denki végezhet, aki akar, hiszen a munka szerzi meg a megbecsülést önmagunk számára is. Sok embert is-merek, sokan ismernek, sé-tálva is megcsinálom, amit elvállalok.

S a pihenés? Hiszen meg-érdemli annyi év után. Úgy mondták a hivatalos bü-csúztatón, hogy nem tört-ént a gyárban az elmúlt évtized alatt olyan jelentős esemény, melyben részt ne vett volna. S ez nem tú-lzás. Csakhat a tétlenség nem pihenés, vallja Nitsinger Gyula, Csendben, de ki-tartóan szolgálni a társa-dalmat, lankadatlan, fiata-los kedvvel dolgozni, a »mindennapos apróságokat« is elvégzi — ez a pihenés!

F. K.

Irodalmi és műszaki szakkörök, orosz beszédverseny, bélyegkiállítás Ülésezett az MSZBT Csongrád megyei intéző bizottsága

Tegnap, szombaton dél-előtt a megyei tanács épü-letében ülést tartott az MSZBT Csongrád megyei el-nökségének intéző bizottsá-ga. Értékeltek az MSZBT idén végzett munkáját, majd Boros József, az MSZBT Csongrád megyei titkára is-mertette a jövő évi munka-tervet.

A Magyar Szovjet Baráti Társaság Csongrád megyei elnöksége jövőre is nagy gondot fordít az ismeretterjesztő előadások-ra.

A munka megjavítása érde-keben közös tervet készített az MSZBT a TIT-tel, s eszerint az 1962/63-as okta-tási évben a munkás- és termelőszövetkezeti akadé-miákon több, a szovjet éle-tet ismertető előadást tartanak. A szovjet műszaki eredményeket az MTSZ-szel együttműködve népszerűsítik, s gondot fordítanak a szovjet mezőgazdaság sike-reinek ismertetésére is.

Az intéző bizottság idén nyáron számba vette azokat az eredményeket, melyeket a Szovjetunió segítségével ér-tettek el a Csongrád megyei

mezőgazdasági üzemek. Eze-ket az adatokat feldolgoz-zák, majd,

ismertetik a megye mező-gazdasági üzemének dol-gozóival.

A következő évben az MSZBT Csongrád megyei elnöksége nem szervez kü-lön olvasómozgalmat, hanem a KISZ József Attila ol-vasómozgalmát segíti, támogatja. Jövőre különösen nagy gondot fordít az elnök-ség a fiatalok nevelésére, képzésére. A munkatervben a különböző iskolákban és egyetemeken képzőművésze-ti kiállítások megrendezése szerepel, ezenkívül

irodalmi, művészeti és mű-szaki szakkörök szervezé-se.

Az orosz nyelvtanfolyamok életrehívásán kívül az idei jó tapasztalatok alapján jö-vőre is megrendezik az ál-talános- és középiskolai ta-nulók részére az orosz nyelvű olvasás- és beszédversenyt.

Az intéző bizottság teg-napi ülése elhatározta, hogy még idén, december 20—30-a között szovjet bélyegkiállítást rendez Szegeden.

A szovjet ismeretterjesztő társulat képviselői Magyarországon

Ezekben a napokban — az IBUSZ, az MSZBT és a TIT képviselőinek társasá-gában — 45 tagú szovjet tu-ristacsoport járja hazánkat, kivétel nélkül tudósok, egyetemi tanárok, az egyes szovjet köztársaságok ismeretterjesztő szervezeteinek vezetői.

Alaposan megsemmisítették már a fővárost, most pedig megkezdtek vidéki tanul-mányútjukat. Gyűjtik az él-ményeket Gyöngyösön, a verpeléti termelőszövetke-zetben, Egerben, majd Esz-tergom, Várpalota, Veszprém és a Balaton legszebb fürdőhelyei következnek sor-ra.

A szovjet ismeretterjesztő szakemberek szeptember ne-gyedikén indulnak haza a

Szovjetunióba, s ott majd ki-ki saját köztársasága te-rületén ismerteti széles kör-ben Magyarországon szerzett tapasztalatait.

Sport-, hangszer- és játékarú-bemutató

A Sport-, Hangszer- és Já-tékarú Nagykereskedelmi Vállalat szegedi lerakata szeptember 3-tól tíznapos, szakmai ismertetéssel egybe-kötött bemutatót rendez. A bemutató célja, hogy az ősi, karácsonyi csúcsforgalom igényeinek kielégítésére a kereskedelmi szervek meg-ismerkedjenek a bő választékkal, új típusokkal, hogy megfelelő, a lakosságot leg-inkább érdeklő árut tartsa-nak az üzletekben.